

ע"פ 59168/12/16 - ספאא נסרה נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ג 59168-12-16 נסרה נ' מדינת ישראל
תיק חיצוני:
בפני כב' השופט יוסף אלרון, נשיא [אב"ד]
כב' השופט יחיאל ליפשיץ
כב' השופטת אורית וינשטיין
המערערת ספאא נסרה
נגד
המשיבה מדינת ישראל

פסק דין

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום בעכו (כב' השופטת ש' פיינסוד-כהן) מיום 15/11/2016 בתיק פלילי 45856-09-15 לפיו הורשעה המערערת על פי הודאתה בכתב אישום בעבירה של תקיפת קטין או חסר ישע, לפי סעיף 368ב(א) סיפא לחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: "חוק העונשין").

הערעור מופנה נגד החלטת בית המשפט קמא להרשיע את המערערת.

על פי האמור בכתב האישום בתאריך 3/10/2012, בעת שהמערערת לימדה בכיתה ג' בבית ספר את כיתתו של הקטין, ביקשה מתלמיד אחר בכיתה לסגור את החלון. הקטין, אשר ישב בסמוך לחלון, נעמד על כיסא וסגר את החלון בעצמו. עקב כך, צעקה עליו המערערת, ניגשה אליו וסטרה על אוזנו הימנית. הקטין חש כאב באוזנו הימנית והחל לבכות. כתוצאה מהסטירה, נגרם לקטין נקב בעור התוף באוזן ימין. במעשה זה, כך נטען, תקפה המערערת את הקטין וגרמה לו חבלה של ממש, וזאת בהיותה אחראית על הקטין.

בהתאם להסכמה דיונית שבין באי כח הצדדים, הודתה המערערת במיוחס לה בכתב האישום ובא כוחה ביקש כי בית המשפט יורה לשירות המבחן להכין תסקיר בעניינה שיתייחס "גם לשאלת ההרשעה". יחד עם זאת, צוין כי באת כח המשיבה לא תתנגד לבקשה "בכפוף לכך כי המלצת שירות המבחן לא תחייב את הצדדים".

בתסקיר שהוגש בעניינה של המערערת נסקרו מכלול נסיבותיה האישיות והמשפחתיות ובכלל זה, היותה בת 38, נשואה ואם לשלושה ילדים ומשמשת מזה כשמונה שנים מורה למדע ולטכנולוגיה. עוד צוין דבר היותה מורה מוערכת, אשר בשל האירוע מושא הערעור הושעתה מתפקידה מחודש 10/2015 ועד לסיום ההליך הפלילי בעניינה.

באשר להתייחסותה לעבירה בה הורשעה, צוין בתסקיר כי המערערת מודה בביצוע העבירה, ועם זאת מסרה כי פעלה כפי שפעלה משום "שפחדה שהקטין ייפול, ובכדי למנוע ממנו להיחבט נתנה לו סטירה".

שירות המבחן התרשם כי המערערת מודעת לחומרת מעשיה וכי הסיכוי להישנות עבירות דומות בעתיד הוא נמוך. משכך, המליצה קצינת המבחן להימנע מהרשעת המערערת ולהסתפק בביצוע עבודות של 260 שעות.

עמוד 1

בית המשפט קמא בחן את הפרמטרים השונים הרלוונטיים לעניין, התסקיר וטיעוני ב"כ הצדדים, ובחר בסופו של דיון שלא לאמץ את המלצת שירות המבחן והרשיע את המערערת, תוך שימת דגש על חומרת נסיבות ביצוע העבירה, וכדברי בית המשפט קמא בגזר הדין:

"במקרה זה, אינני מוצאת כי הנאשמת עומדת בתנאי מבחן הפסיקה לאי הרשעה... אציין כי הנאשמת פגעה בערך מוגן אשר היא למעשה אמונה על שמירתו. הנאשמת כעובדת הוראה אמונה על שלומם של קטינים וחינוכם ובמעשה פגעה בערך המוגן עליו היא נדרשת לשמור. קיימת חשיבות להעברת מסר חד וברור בדבר איסור הפגיעה בקטינים. איסור נקיטת אלימות גופנית במהלך המעשה החינוכי. דווקא להרשעה קיימת חשיבות חברתית".

על כן, הרשיע בית המשפט קמא את המערערת, והטיל עליה מאסר מותנה בן 3 חודשים, וכן של"צ בהיקף של 260 שעות.

בנימוקי הערעור ובדיון בפנינו טען ב"כ המערערת כמיטב יכולתו דברי זכות, תוך שהדגיש שאינו מתעלם מחומרת המעשה אך עם זאת טען כי המדובר, לגישתו, במקרה העומד בתנאים שהותוו בהלכה בעניין כתב להימנעות מהרשעה.

באשר לתנאי הראשון שבהלכת כתב, היינו אם סוג העבירה וטיבה מאפשרים להימנע מהרשעה, השיב ב"כ המערערת על שאלה זו בחיוב ולצורך כך הצביע על ההסכמה בדבר הכנת תסקיר שירות המבחן בעניינה אשר יבחן גם את שאלת הרשעתה. כמו כן הפנה לאירועים בהם בנסיבות דומות הסתיימו ללא הרשעה ובאחד המקרים אף הוחלט שלא להגיש כתב אישום.

באשר לתנאי השני שבהלכת כתב, בדבר מידת הפגיעה בשיקומה של המערערת, הפנה בא כוחה לתוצאה שבהותרת הרשעתה בדיון ולהוראת חוק הפיקוח על בתי הספר לפיה מי שהורשע בעבירה שיש עמה קלון לא יועסק כעובד מערכת החינוך. משכך, נטען כי הרשעתה של המערערת משמעה פיטוריה ממערכת החינוך. לצד זאת, צוינו נסיבותיה האישיות הקשות של המערערת, היותה מפרנסת יחידה למשפחתה ולילדיה לאחר שבעלה עבר אירוע מוחי ואינו עובד.

ב"כ המערערת ביקש ליתן משקל להתנהגותה והתנהלותה של המערערת עובר לאירוע ולאחריו, ללמדך שמדובר במעידה חד פעמית שאינה מאפיינת את אורח חייה.

על שום כך, ביקש ב"כ המערערת לקבל את הערעור ולבטל את הרשעתה של המערערת בדיון.

מנגד, בקשה ב"כ המשיבה לדחות את הערעור ולהותיר את הרשעת המערערת על כנה, בהדגישה כי המערערת היא מורה בבית ספר אשר תפקידה להנחיל השכלה וערכים לתלמידים וחל איסור מוחלט לבצע פעולה אלימה כלשהי כלפי תלמיד.

ב"כ המשיבה הדגישה את גילו הצעיר של הקטין (אז ילד בן 9) והוסיפה כי לא היתה כל הצדקה למעשה או הסבר "מלבד פריקת תסכול". לשיטתה, סוג העבירה ונסיבות ביצועה הן חמורות ומחייבות להרשיע את המערערת בכדי להעביר מסר ברור וחד משמעי לפיו כל העוסק במערכת החינוך שניקוט באלימות - בית המשפט ירשיעו.

באשר לפגיעה בסיכויי השיקום של המערערת, נטען כי בית המשפט אינו מחליף את שקול הדעת של בית הדין המשמעתי וחזקה על הגורמים המוסמכים במשרד החינוך שיביאו בחשבון את מכלול השיקולים הרלבנטיים בעניינה של המערערת והמשך העסקתה. החלטתו של בית המשפט לעניין ההרשעה היא החלטה עצמאית שאל לה להיות תלויה

בגורל המשך העיסוק המקצועי. עוד צוין כי המערערת היא מורה בהכשרתה ולכן תוכל ללמד במסגרות פרטיות שונות.

דין:

עיינו עיין היטב בפסק דינו של בית המשפט קמא ובנימוקי ב"כ הצדדים ואנו קובעים כי דין הערעור להידחות.

הלכה פסוקה המבטאת מושכלות יסוד היא כי נאשם שנמצא כי ביצע עבירה יורשע בדין וייענש [ראו, למשל, ע"פ 9150/08 **מדינת ישראל נ' איתמר ביטון** (פורסם בנבו) (23.7.09); להלן: "פסק הדין בעניין ביטון"].

הימנעות מהרשעה, בהתאם לסעיף 71א(ב) לחוק העונשין, תעשה במקרים חריגים ויוצאי דופן [ע"פ 2083/96 **תמר כתב נ' מדינת ישראל**, פ"ד נב(3) 337 (1997)].

בשורה ארוכה של פסקי דין נקבע כי הימנעות מהרשעה של מי שאשמתו הוכחה היא בגדר "חריג שבחריגים" (ראו, למשל, ע"פ 1042/03 **מצרפס שותפות מוגבלת בע"מ נ' מדינת ישראל**, פ"ד נח(1) 721 (2003); רע"פ 1189/06 **בר-לב נ' מדינת ישראל** [פורסם בנבו] (12.9.2006)).

בהתאם לאמור לעיל, על בית המשפט לבחון, בראש ובראשונה, את השאלה האם סוג העבירה וטיבה, על רקע הנסיבות הקונקרטיות של המקרה, מאפשרים להימנע מהרשעה. כל מקרה ונסיבותיו הוא.

בשלב השני, יש להידרש לשאלה, האם עצם ההרשעה עלולה לפגוע פגיעה חמורה בשיקומו של הנאשם או בעתידו, ובהקשר האמור נקבע כי בבוא בית המשפט לבחון את הנזק העלול להיגרם לנאשם יש להתייחס לנזק מוחשי-קונקרטי ואין להידרש לאפשרויות ערטילאיות, ועל בית המשפט להשתכנע "כי הפגיעה הקשה שתיגרם לנאשם בעטייה של הרשעה, אינה שקולה כלל ועיקר לתועלת הציבורית המעטה שזו תניב" (פסק הדין בעניין ביטון, בפסקה 7).

בענייננו, החלטת בית המשפט קמא שלא להימנע מהרשעת המערערת הולמת את חומרת העבירה ונסיבות ביצועה והיא אף מחויבת נוכח נסיבות המקרה הספציפי.

המערערת הורשעה בביצועה של עבירה הנושאת בחובה חומרה יתרה הטמונה הן בכך שננקטה אלימות כלפי קטין-תלמיד בן 9 בלבד, והן בכך שמי שנקט באלימות היא מורה במערכת החינוך האמונה על שמירת שלומם וביטחונם של התלמידים והקניית ערכים הסולדים מכל אלימות כלשהי. מי שהיתה אמורה לשמש דוגמה לתלמידיה - כשלה בעת שתקפה תלמיד בכיתה שבאחריותה לעיני כל התלמידים ואף גרמה לו לחבלה באוזנו.

עם התנהגות אלימה זו החורגת מערכי היסוד - אל לו לבית המשפט להשלים, ועם כל ההבנה לנסיבותיה האישיות של המערערת והיות האירוע בודד בחייה הנורמטיביים, על בית המשפט להעביר במקרה זה מסר ברור וחד משמעי לפיו איש חינוך הנוקט באלימות כלפי תלמידו יורשע בדין.

על אנשי מערכת החינוך האמונים על חינוך ילדים רכים בשנים לנהוג בהתאם לתפקידם ולהיות מודעים לכך כי כל אלימות לא תתקבל. משכך, אין זה נכון לנקוט בגישה סלחנית ולהימנע מהרשעת המערערת בנסיבות המקרה דנן.

למעלה מן הצורך, נציין כי לא שוכנענו גם בקיומו של התנאי השני, שכן ברי כי הרשעה פוגעת פגיעה, במידה זו או אחרת, בכל אדם נורמטיבי ועלולה לפגוע באפשרויות קידומו ותעסוקתו בעתיד. אל לנו להתערב בשיקוליו של בית הדין המשמעי ואיננו יכולים "להתאים" מבעוד מועד החלטתנו לתוצאה כזו או אחרת של עתידה של המערערת במערכת החינוך הציבורית.

הטענה שההרשעה תסכל את אפשרות המערערת לעבוד בתחום החינוך לא הוכחה. הוראת החוק אינה מונעת את המשך העסקתה של המערערת במגזר החינוך. מדובר בעניין המסור לשיקול דעת הגורמים המוסמכים. עיון בהוראות חוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט - 1969 מלמד גם הוא כי לגורמים המוסמכים, לרבות המנהל הכללי במשרד החינוך, נותר שיקול דעת להמשך העסקה, סיומה או הגבלתה.

אמנם, ועל כך אין חולק, העבירה בה הורשעה, במיוחד בנסיבות בהן נעברה, תהווה גורם כבד משקל עת תיבחן אפשרות העסקתה במערכת החינוך. עם זאת יעמדו לנגד עיני הגורמים שישקלו את העסקתה גם כל יתר נתוניה של המערערת, לרבות הרושם החיובי שהצטבר בכל שנות עבודתה כמורה במערכת החינוך, כפי שמעידים מכתבי ההמלצה הרבים שהונחו בפנינו וכן העובדה שהמשיכה לשמש כמורה משך כשלוש שנים עד להגשת כתב האישום. חזקה כי הגורמים המוסמכים ישקלו את מכלול הנתונים בטרם קבלת כל החלטה בעניין העסקת המערערת בתפקיד זה או אחר במערכת החינוך.

ערים אנו להמלצת שירות המבחן להימנע מהרשעת המערערת ולתסקירו החיובי. עם זאת, ידוע כי תסקירי שירות המבחן, על אף ההערכה למקצועיותם הרבה, מהווים המלצה בלבד, ובית המשפט מפעיל את שיקול דעתו בהתחשב בכלל האינטרסים העומדים בפניו, לרבות שיקולים שבמדיניות [ראו, למשל ע"פ 8465/14 **עלאא כרכי ואח' נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו) (24.8.15)].

בהתאם לתנאים אשר הותוו **בהלכת כתב** ובפסקי דין רבים נוספים, גם כאשר קיימות נסיבות כבדות משקל לטובת הנאשם, אין לוותר על הרשעתו אלא, לכל היותר, יש לתת ביטוי לכך באמצעות הקלה בעונש, כפי שנעשה במקרה דנן.

בראיית האמור לעיל, הגענו למסקנה כי אין להתערב בהחלטתו המנומקת של בית המשפט קמא להרשיע את המערערת ואנו דוחים את הערעור.

מזכירות בית המשפט תשלח עותק פסק הדין לבאי כח הצדדים.

ניתנה היום, כ"ד טבת תשע"ז, 22 ינואר 2017, בהעדר הצדדים.

י. אלרון - נשיא
[אב"ד]

י. ליפשיץ, שופט

א. וינשטיין, שופטת